

Бановић Страхиња

Писац: Борислав Михајловић Михиз

Редитељ: Никита Миливојевић

Позориште: „Будва град театар“ у „Звездара театру“

Код нас је, с времена на време, у моди такозвани театарски радикализам којим се редитељи радо служе да би прекрајали туђа дела, измештали их из њиховог природног амбијента или им давали потпуно субјективан смисао. То се обично назива актуелно читање уз које иду епитети; смелост, неконвенционалност, дубоко продирање у текст и тако редом, а у основи лако је ређати фразе јер ни иза једне не постоји ваљано покриће или истински уметнички мотиви. Зашто се ова представа уопште зове „Бановић Страхиња“?

За основу представе Никита Миливојевић је узео драму Борислава Михајловића Михиза која је, и поред скромних вредности, једно време играна у готово свим нашим позориштима. Тада се тврдило да она, ма како била уграђена у средњовековни амбијент, садржи извесне савремене импликације и буди одређене асоцијације. Све је то у међувремену изгледало па је зато тешко присећати се неког од тако формулисаних значења.

Када је Александар Петровић желео да створи сценарио за филм са истим насловом, он се није загледао у драму Борислава Михајловића већ се инспирисао изворном трагиком ове чувене песме. Готово истоветног мишљења био је и редитељ Ватрослав Мимица режирајући филм трагичне узбудљивости и аутентичности.

Млади редитељ Миливојевић се није усудио да пародира народну поезију па се послужио драмом прекрајајући је потпуно према свом укусу. Први део је претворио у опште место, пародирајући косовски мит и његове јунаке. Али, сцена у којој се они окупљају око клавира на коме стоје флаше вискија и следи бесомучно опијање – није никакав продор у суштину. Изгубила се основа па је зато све касније било усмерено у нежељеном правцу. Од Владислава Лаличког се тражило да амбијент буде аранжиран крајње модерно, по угледу на софистициране холивудске мелодраме које се догађају на терасама луксузних вила. Костими су конвенционално сведени на белу боју, а атмосфера је требало да подсећа на приморски амбијент. У таквом концепту трагедија је сведена на голу фабулу, с тим што се Влаха Алија појављује као рокер или вођа неке моторизоване банде, у црној кожи и са кашираним црним гавраном на рамену. Наравно, ту су и „самсонајт“ кофери, кључеви аутомобила и опште појединости.

Преокрет би требало да наступи када жена Бановић Страхиње отрпи силовање и у жељи да заштити дом од разарања а укућане од убијања, пристаје да добровољно крене са Влахом Алијом. У наставку следи конвенционално породично већање у дому Југ Богдана. Све је крајње тривијално, дилеме нема с обзиром да обичајно право налаже да се пре-

љубнице и издајници вежу за коњске репове и разапињу у мукама. Поједини глумци су настојали да некако нађу оправдање за своје суделовање. Љиљана Крстић је у улози мајке реалистично уздржана и заплашена, Мило Мирановић је привржени слуга Милутин, Бранимир Поповић као Влаха Алија наглашава своје физичке манире испољавајући бахатост и разметљивост. Највише искушења је имао Миодраг Кривокапић као Југ Богдан, у почетку невест у пародији. Доста дуго је у току суђења пасиван, да би тек на крају имао људски убедљиву реченицу кад осрамоћену ћерку препушта судбини и мужу Брановић Страхињи. Младен Нелевић је играо Војина Југовића без потребних нијанси, док је Славиша Ћуровић био нешто осећајнији и много присутнији Бошко Југовић.

Два лика су, се међутим, ипак издвојила – Светозар Цветковић као Бановић Страхиња и Варја Ђукић у лику његове жене. Њима припада финални део представе који је стилизован кроз кореографске нумере и уз музичку пратњу као неку врсту корео-драме, али по угледу на филмове чувеног шпанског редитеља Алмодовара. Обоје су имали стила, рафинмана, деликатности, али и способности да и оваквом игром искажу свој бол, трагичност ситуације чуввајући нежност једно према другом. Те сцене су најлепше у представи, виртуозно обрађене и потпуно су ван контекста целокупног збивања. То није раскидање ни са митом, а још мање животом, породицом и обичајима, већ чиста игра коју уопште није требало везивати за драмско ткиво какво је „Бановић Страхиња“!

Стиче се утисак да би, можда, све било атрактивније да је по мотивима песме или драме редитељ сам компоновао своју верзију ове трагичне баладе. Овај начин раскидања сваке везе са наслеђем, легендом, историјом или оним емоцијама из којих израња трагедија није никакво уметничко искушење и пре би се могло говорити о нарцисоидности, екстраваганцији и редитељском егзибиционизму. Управо стога ово и нема везе са легендом, песмом па и самом драмом јер је сведено на оголели низ ситуација и информација.

Могуће је да представа и наиђе на допадање па да и буде награђивана, али тиме се неће променити њен карактер нити јој обезбедити посебан значај. У „Будва град-театру“ има много оног што подсећа на технику којом су лансиране и величане представе на Дубровачким летњим играма. То свакако није пут којим се постиже артистички домет. Хитови у позоришту не значе много, а и поред најбоље воље тешко је у овој представи препознати било коју нову театарску вредност!

Петар Волк